

[Jens Møller.]

stand i dansk Erhvervsliv ikke er en Følge af Begivenhederne den 9. April, men gaar længere tilbage. Man kan sige, at den 9. April har givet en vis Afklaring af Situationen i saa Henseende, at man nu bedre end hidtil kan overse den, man kan bedre end hidindtil bedømme, hvorledes vor Eksport og vor Forsørgelse med Raastoffer ligger; derfor kan man ogsaa nu tage Stilling til de foreliggende Muligheder og drage Konsekvensen deraf. Hidtil var alt flydende, man vidste ikke, hvilke nye Problemer endogsaa den nærmeste Tid vilde bringe; sandsynligvis derfor har vi hidtil ikke haft en altomfattende Drøftelse af Danmarks Erhvervs- og Arbejds muligheder i den nuværende Krigssituation.

Kort før Krigen udtalte Thalbitzer i „Finanstidende“ i en Artikel, hvori han udtalte sig om Danmarks Erhvervsforhold og de store økonomiske Vanskeligheder — disse var aabenbart ogsaa til Stede før Krigen —, at det bedste i den nuværende Situation — altsaa den Situation, som var til Stede før Krigen — var en rask lille Krig. Nu har vi ikke alene faaet en rask lille Krig, men en ny Krig, men der er vel ingen, heller ikke Hr. Thalbitzer, som tror, at Krigen kan hjælpe os; alle er overbevist om, at den har forøget vore Vanskeligheder, og det endda i uhyggelig Grad.

Naar disse Vanskeligheder særlig nu træder tydeligt frem, ligger det i, at Situationen som omtalt nu er mere afklaret, men desuden deri, at de Reserver, vi havde, i høj Grad er opbrugt. De Beredskabskøb, som blev foretaget før Krigen af det offentlige saavel som af de private Erhverv, hjalp os i høj Grad over de første Krigsmaaned og holdt Beskæftigelsen i Gang, og yderligere kunde over 100 Mill. Kr. i Nationalbankens Valutareserve sættes ind. Men disse Reserver var i høj Grad indskrumpet før 9. April, og den eneste Mulighed, Danmark havde til Indkøb af oversøiske Raastoffer, laa i den Valuta, Handelen med England bragte, og muligvis i den overskydende Valuta, Skibsfarten indtjente.

Men just i dette Forhold bragte Marts 1940 det danske Erhverv et knusende Slag, og dette Slag kom fra England. Efter mere end 3 Maaneders Forhandlinger maatte Danmark antage Eksportmuligheder til det engelske Marked, som tog Resten af alt Haab. Ikke alene blev Kontingenterne for vore Landbrugsvarer nedskaaret til et Niveau, som maatte virke lammende for vor Landbrugsproduktion; men ogsaa Priserne,

der betaltes, var saa latterlig smaa, at de til Dels laa langt under Produktionsprisen, saaledes at Rigsdagen maatte bevilge store Tilskudsbeløb blot for at holde Produktionen i Gang. Desuden — og det var maaske det allertungeste Problem — var England fremdeles ikke villigt til at udbetale en overskydende Eksport til England med Valuta, som kunde bruges til Indkøb af oversøiske Raastoffer.

Enhver indsigtfuld Bedømmelse af Situationen af Danmarks Erhvervsliv omkring den 1. April kom til den Slutning, at hvis den af England dikterede Handelsaftale af Marts 1940 havde faaet Lov til at virke blot en ganske kort Tid, vilde den have medført Vanskeligheder, som slet ikke kunde overses. Det er derfor efter min Mening overfladisk Tale, naar man giver det Udseende af, at den høje Beskæftigelse, der endnu i Marts 1940 kunde konstateres, havde nogen Chance for at bibeholdes.

De af England paatvungne meget tunge Samhandelsbetingelser er aldrig blevet oplyst for Offentligheden i alle Enkeltheder. Jeg udtaler Ønsket om, at det høje Ministerium nu giver fuld Oplysning om disse Forhold og over for Offentligheden fremsætter en Redegørelse for, paa hvilken Maade og i hvilket Omfang de vilde have indvirket paa vore økonomiske og erhvervs-mæssige Forhold. Jeg tror, det vilde være nyttigt, for at ikke falske Opfattelser skal faa Lov til at brede sig, som muligvis kan faa Indflydelse paa hele Atmosfæren og hele Indstillingen over for de nye Forhold hos den Del af Befolkningen, som er blevet ramt af den forhaandenværende Situation.

Naar nu den nye Situation efter Begivenhederne den 9. April giver Danmark de Erhvervs- og Arbejds muligheder, Landet selv har og dernæst kan opnaa i Samhandel med det europæiske Fastland, kan Danmark være overbevist om, at der fra Tysklands Side vil blive gjort alt, hvad den nuværende Situation tillader, for at holde det udmærkede Produktionsapparat i Gang, som Danmark har i sit Landbrug saavel som i sin Industri. Tyskland vil i saa stort Omfang, som de nuværende Forhold tillader det, levere de Raastoffer og Fabrikater, Danmark bruger. Men man maa i dette Land forstaa, at disse Forhold for Øjeblikket er meget vanskelige. Tyskland er ved Krigssituationens Udvikling for mange europæiske Lande blevet Eneleverandør for adskillige livsnødvendige Raastoffer, og selv om Verden har faaet den Opfattelse, at det tyske Folk kan præstere det utrolige, er der